

نشان ماه و ستاره در ایران

۱۸ فروردین ۱۳۹۴ ساعت ۱۹:۱۸

نگاهی به سکه های ساسانی در نیمه دوم حکومتی آنان نشان می دهد که ساسانیان به شدت از این نماد در سکه های خود استفاده می کردند. اولین نشانه های حضور ماه و ستاره در سکه های ساسانی ظاهراً در سکه اردشیر سوم قابل ردیابی است. در این سکه نشان ماه و ستاره به طور مشخص در چهار جهت اصلی قرار دارد و نشان سمت بالا قدری بزرگ تر از سایرین است.

نگاهی به سکه های ساسانی در نیمه دوم حکومتی آنان نشان می دهد که ساسانیان به شدت از این نماد در سکه های خود استفاده می کردند. اولین نشانه های حضور ماه و ستاره در سکه های ساسانی ظاهراً در سکه اردشیر سوم قابل ردیابی است. در این سکه نشان ماه و ستاره به طور مشخص در چهار جهت اصلی قرار دارد و نشان سمت بالا قدری بزرگ تر از سایرین است.

سکه اردشیر سوم

تا دوره خسرو اول (انوشیروان) کم تر نشان از این نماد در سکه های ساسانی وجود دارد ولی از این دوره به بعد ماه و ستاره در بیشتر سکه های عمومیت می یابد.

سکه متعلق به خسرو اول

این وضعیت تا عینا تا اواخر دوره ساسانی ادامه دارد و بیشتر این سکه های منقش به نشان ماه و ستاره هستند.

بعد از سقوط ایران و روم شرقی به وسیله تازیان که به ویژه در دوره ۲۵ ساله های جنگ های ویرانگر در دوره خسرو پرویز تمام انرژی و توان خود را از دست داده بود، اتفاقی که افتاد نیاز مبرم تازیان به اقتصاد و پول و دیوان سالاری بود. از این جهت از تجربه ایرانیان بهره گرفتند و در برهه ای سکه های عرب - ساسانی پدید آمد. در سکه های عرب ساسانی نیز نشان هلال حضور داشت و احتمالاً چون اعراب نیز تاریخ خود را با قرص ماه تنظیم می کردند علاقه مندی و گیرایی این نشان برایشان بیشتر شد. به این ترتیب نشان ماه و ستاره از تمدن ایرانی-ساسانی رسماً وارد تمدن اسلامی شد (مانند بسیاری دیگر از مولفه های تمدن ساز همچون معماری، موسیقی، خط، هنر نگارگری، دیوان سالاری، دستور زبان، فلسفه و حکمت ریاضی، شیمی و... که توسط دبیران ایرانی از پهلوی به تازی ترجمه شد و نهضت ترجمه اسلامی شکل گرفت).

بعد از ورود ترکان به عرصه سیاست و تمدن که در میانه های خلافت عباسیان محقق شد، خلفا برای تنظیم موازنه قدرت میان

ایرانیان و اعراب (که همیشه بر سر قدرت با یکدیگر درگیر بودند) از ترکان بهره بردند. ترکان ابتدا به صورت غلام زرخرید سامانی ها ظهور کردند و به واسطه آنان به بغداد نیز راه یافتند. این تیره به علت اینکه قبلا کوچ نشین بودند و تجربه شهرآینی و تمدن نداشتند بیشتر در سپاه و جنگ مورد بهره برداری اعراب قرار می گرفتند. اما پس از مدتی خلفای جور تصمیم گرفتند به وسیله آنان قدرت روزافزون ایرانیان و شیعیان آل علی را خنثی کنند. به این ترتیب با حمایت خلیفه فرزندان جنگ سالارانی چون سبکتین به حکومت رسیدند و دولت غزنویان شکل گرفت که در شیعه کشی و قتل عام مردم بیگناه از هند تا قزوین مانند نداشت. نباید از خاطر برد که هنگامی که از حکومت نهصد ساله ترکان در ایران سخن می گوییم منظور تیره های بیابانگرد و زردپوستی هستند که از آسیای میانه وارد فلات ایران شده و نخست در هیبت غلامان ترک و سپس در هیبت مردان شمشیر و جنگ ظاهر گشتند و منظور مردم شریف آذربایجان نمی باشند که اطلاق ترک به آنان تنها یک غلط مصطلح و غیر علمی محسوب می شود.

غزنویان و سلجوقیان و خوارزمشاهیان چنان که از نامشان پیداست از آذربایجان نبودند. غزنین شهری بود در افغانستان کنونی و خوارزم نیز شهری ایرانی بود که ترکان به مرور زمان و به ویژه پس از انقراض ساسانیان توانستند در آن راه یابند و زندگی کنند. سلجوق نیز نامی کاملاً ترکی و غیر آذربایجانی است چنان که هیچ گاه استفاده از این نام در آذربایجان سابقه نداشته است. قلمرو غزنویان حتی شامل آذربایجان نیز نمی شد.

به هر روی ترکان در اخذ تمدن ایرانی چیزی در تازیان کم نداشتند و به محض ورود به جامعه ایرانی آداب و رسوم و فرهنگ و زبان ایرانی را می آموختند و تا اندازه ای از بدویت خارج می شدند.

سرنوشت نشان ماه و ستاره چنین بود که نخست به نماد اسلامی و سپس به نمادی ترکی بدل شود. هنوز بسیار از کشورهای عربی و اسلامی از این نشان استفاده می کنند که در مساجد و یا پرچم هایشان قابل مشاهده است.

سکه مربوط به بانو پوران دخت، پادشاه ساسانی.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۵۲۵۸/ایران-ستاره-ماه-نشان/>